

Szólista és zenekar egyszemélyben

The Violin Alone - egy dokumentumfilm Oláh Vilmossal

Hogyan történik a fekvésváltás folyamata, milyen fehér felhőt rajzol a gyanta, ahogy porzik, hogyan rezeg a húr, mennyire, miben hat egymásra a szerző és az előadó, s végső soron miként is születik meg a muzsika... Mindebbe betekintést nyernek azok, akik megnézik a The Violin Alone című filmet. Különleges alkotás született ugyanis egy kortárs komponista és egy hegedűművész közös munkájáról. A rendhagyó mozit január 4-től vetítik a filmszínházak az Egyesült Államokban, utána pedig a tévében is sugározzák majd. A tengerentúli premieren Oláh Vilmos is részt vett, hiszen neki íródott a mű, ő és Eric Funk néhány együtt töltött hetéből készített dokumentumfilmet a Montana PBS.

- Sok éves munka alapján született ez az alkotás, hiszen először 2012-ben mesélt erről az új kompozícióról, s akkor még abban bíztak, hogy a filmet a következő esztendő végén be is mutatják...

- Igen, pontosan öt évet kellett várni a premierre, nem könnyű ugyanis - még egy amerikai filmgyártónak sem - egy ilyen művészi dokumentumfilm költségvetését előteremtenie. Éppen ezért óriási dolognak tartom, hogy végül mégis látható lesz majd. Két hetet Budapesten, két hetet pedig Montana államban forgattunk, ahol maga az ötlet és a mű megszületett, ott él ugyanis a szerző, s én otthonában látogattam meg, hogy közösen dolgozzunk a darabon. Említést kell tenni az Emmy- díjas producer-rendező Scott Sterlingről is, hiszen nagyon különleges képi világú mozit alkotott, rendhagyó hangulatú filmet.

- Hogyan indult útjára ez a darab? Hol találkozott a zeneszerzővel?

- Eric Funk 2009-ben eljött egy amerikai hangversenyemre, s nagyon megtetszett neki a játékom komplexitása, sokrétűsége. Rögtön felajánlotta, ír egy versenyművet, amit nekem dedikál majd. Örültem, hogy készül a számomra egy darab, aminek a kottája néhány hónap múlva meg is érkezett. A legnagyobb meglepetésemre azonban ebben a kompozícióban nem volt zenekar, csupán egyetlen hegedűre íródott az egész. A címe Vili - Concerto for the Violine

Alone. Megdöbbenett, hogy a zenekari rész megjelenítése is az én feladatom, s olyan megjegyzéseket találtam a kottában, mint timpani, oboa, fanfár, stb. Ezzel el is kezdődött egy felfedezőút, hiszen ezeknek a hangszíneknek a megkeresése a hegedűn nem volt egyszerű feladat. Sokszor, sokféle kortárs zenét játszom, de ilyet, ami ennyire feszegeti a hangszer megszólaltatásának a határait, eddig még nem nagyon találtam. Invenciózus darab, ötvözi a két szerepet, s ezáltal skizofrén helyzetet teremt, hiszen zenekar vagyok és szólista is, így állandóan magamnak felelgetek... És igazából így nyer értelmet a Concerto szó valódi jelentése, ami nem versengést, hanem konszenzust jelent.

- *Gondolom, azért koncertmesterként is bele kell, hogy élje magát a többi hangszeres bőrébe...*

- Persze, érzem is azt, hogy mikor fog megszólalni egy kürt, mikor kell intenem ahhoz, hogy együtt legyek a timpanival, mikor késik a trombita fanfárja. Ezt is tudnia kell egy jó koncertmesternek. Az, hogy a saját szólamodat eljátszod, a feladat legegyszerűbb része, érzékelni kell emellett az együttesben lejátszódó lelki folyamatokat is.

- *Mennyi idő alatt tanulta meg a darabot?*

- Gyorsan tanulok, így maga a hangok lejátszása másfél hét alatt megvolt. Akkor már kívülről el tudtam játszani, és tisztában voltam azzal, hogy melyek a darab nehézségei. Utána következett aztán az igazi munka. Eric Funk eljött Budapestre, s itt folytattuk a mű felfedezését. Heteket dolgoztunk, aztán ő visszautazott az Egyesült Államokba, s megbeszéltük, hogy alkalom adtán előadom a darabot. Ekkor kereste meg a Montana PBS csatorna. Mesélt ugyanis a producernek a műről, aki megkérdezte, lenne-e kedve mindezt filmen is megörökíteni, ő pedig örömmel mondott rá igent. Eljött Budapestre a négyfős stáb, s minden pillanatát rögzítette a további, közös munkánknak. Igyekeztünk előhívni azokat a hangulatokat, színeket, benyomásokat, amelyeket a korábbi közös muzsikálás során kitaláltunk. Az a véleményem, hogy eddig nem látott pillanatokat rögzített a kamera. A nézők ugyanis betekintést kaphatnak abba, hogyan is születik a zenei folyamat. Megmutatjuk, ha a lábhoz közel vagy távol húzom a vonót, az hogyan szól, mennyiben változik a hang, ha jobban lenyomom a húrt az ujjammal. Egy különleges kamerával több ezerszeresére lelassították a mozdulatsorokat. Lehet látni, hogyan rezeg a húr, miként jön létre egy fekvésváltás folyamata. Vagy azt, ahogy a timpani ütések utánozva ráütök a húrra, s porcukorszerű felhőként száll a gyantapor... Ilyet egyébként még én magam sem láttam, így számomra is különleges élményt jelentett a forgatás. Nagy filmgyűjtő vagyok ugyanis, gyermekkorom óta vásárolgatom a neves művészekkel készült dokumentumfilmeket, az összes zsebpénzemet erre költöttem.

- *Ezek szerint nemcsak a lemezeket vette, hanem a filmjeiket is...*

- Filmek és lemezek sokasága...Amikor már jártam a világot, különösen a nagy művészek portréira vadásztam. Bár azok inkább személyiségeket mutatnak be, a mi filmünk pedig arról szól, hogyan jut a szerző és az előadó egyre közelebb egy mű lényegéhez. Teremtéstörténet kicsiben, emellett külön öröm számomra, hogy közérthetően fogalmaz a film, remélhetőleg a publikum is könnyen megérti majd. Maga a darab egyébként huszonöt perces, három tételes.

- *Hogyan jellemezné a mű zenei világát?*

- Kortárs darab, amelyben megjelenik az amerikai indián népzene is, a rezervátumokban ma is élő muzsika, ami igazi őserőt képvisel. Mindez ötvöződik az európai stílussal, hiszen Eric Funknak több kelet-európai tanára is volt, köztük Veress Sándor, Krzysztof Penderecki és Tomas Svoboda.

- *Mikor adta elő először?*

- Budapesten, a Nádor teremben, 2011. márciusában, valamint azóta is rendszeresen eljátszom egy-egy tételét ráadásként a koncertjeimen. Színes muzsika, amelyet a közönség is élvez ritmikussága, dallamossága miatt. Kíváncsian várom, hogy a mű születéséről készült, közel egyórás filmet hogyan fogadja a publikum. Január 4-től vetítik a tengerentúli mozikban, majd pedig tévékben is sugározzák. Már több rangos fesztiválra is benevezték a készítőket, a Flic nemzetközi filmfesztivál máris beválogatta a feltétlenül megnézendő alkotások közé.

- *A magyar közönség is találkozhat vele?*

- Kaptam rá ígéretet, hogy az M5-ös kulturális csatornán bemutatják, persze szeretnék majd egy nyilvános vetítést is.

- *Előadják majd ismét a művet is? Lesz lemezfelvétel?*

- A rögzítés későbbi projekt, bízom benne, hogy születik mellé egy másik kompozíció is, és biztos vagyok abban, hogy ismét felhangozhat hangversenyen a Violin Alone. Nagy öröm, hogy a filmben barátom és mentorom Vásáry Tamás is megszólal, aki szintén hitvallást tesz a zenélés azon módja mellett, amelyben érzelmek dominálnak. Számomra mindig ez volt a legfontosabb szempont, sokkal lényegesebb, mint egy-egy technikai elem sikeres megvalósítása.

- *Az, hogy egy ilyen művet el tud játszani, abban benne rejlik minden: szólistaként, kamarazenészként, koncertmesterként és tanárként megszerzett tudása...*

- Muzsikusnak kell lenni, s képesnek a közös zenélésre. Ha valaki csak szólistaként szerepel, az úgy vélem, csak egy szűkebb keresztmetszetét láthatja a muzsikának! Én hiszek abban, hogy a zene továbbra is őszinte érzelmekről szól, és nem pusztán arról, hogy minél gyorsabban, hangosabban eljatszunk valamit. A közönség megérzi, hogy mindez kinek sport, és ki az, aki közölni kíván a játékával valamit.

- *A következő tanévtől a Zeneakadémián is oktat majd. Tanárként is ezeket az elveket vallja?*

- Az utóbbi időben a kifejezés háttérbe került a zenélés materializálása miatt. A tanítás ugyanolyan felelősségvállalás, mint amikor az ember fia egy egész zenekart irányít az első

pultból. A személyes hatásokat próbálom átadni a növendékeimnek, de nem szeretném,

hogy valaki éppen ugyanúgy játsszon, mint én. A fiatalok saját zenei gondolkodását

próbálom fölépíteni és fejleszteni. Nem az a cél, hogy leutánozzanak, hanem saját egyéniségüket, önálló elképzeléseiket kell a művekről megmutatni. Koncertmesterként szintén vezetni kell az embereket a megfelelő zenei gondolkodás mentén. Ki kell érdemelni a kollégák megbecsülését, szeretetét, bizalmát, nem pedig kiharcolni!

- *Jól érzi magát a Rádiózenekarban?*

- Hatodik éve koncertmesterkedem a társulatnál, de minden próbán azt érzem, óriási megtiszteltetés, hogy a tagja lehetek ennek a kiváló együttesnek. Bár nincsenek könnyű évek mögöttünk, ezt a csapatot semmi sem törte meg. Egyetlen egyszer sem akadt olyan pillanat, amikor a zenészek ne egymást támogatták volna. A Rádió Zenei Együttesek élén pedig két olyan kiváló művész áll, mint Vásáry Tamás és Kovács János, akik bár különböző irányból közelítik meg a zenét, ez az együtteseknek csak hasznára válik.

- *Hogyan fogadták a kollégák a filmjét?*

- Teljesen természetesnek vették, hogy ez történt az ő Vilikéjükkal. Így hív ugyanis mindenki. Örültek, ahogy én is, hogy inspirációt adtam egy új darab születéséhez. Erre törekszünk egyébként mindannyian minden hangversenyen: hogy inspiráljuk a zenésztársakat és a publikumot.

Négy földrész hegedőse

Oláh Vilmos már 11 évesen országos versenyt nyert, számos hazai és külföldi megmérettetésen szerzett első díjat. Koncertmesterként 1990-től kezdve tevékenykedik, vezette a Magyar Állami Operaház, a Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar és a MÁV Szimfonikus Zenekar együttesét. 2005-ben csatlakozott a Liszt-díjas Auer Vonósnégyeshez. Temérdek hazai és külföldi koncert mellett lemezre vették Lajtha László 10 kamaraművét. 2010 óta a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarát és a Siam Filharmonikus Zenekart első koncertmesterként irányítja. Szólistaként négy földrészen játszott. Számos fesztivál és zenei főváros mellett olyan különleges helyeken képviselhette a magyar kultúrát, mint Kuba, Vietnam, Katar, India, Thaiföld, Libanon, Kína, Tajvan. Vendégprofesszorként kurzusokat vezetett Peking, Tajpej, Havanna, Saigon, Hanoi, Bangkok, Delhi, Kalkutta és Montana zenei egyetemlein.